

ZBORNIK RADOVA

„Kruh naš svagdanji daj nam danas.“

Promišljanja o hrani i poremećajima prehrane

Zbornik radova: „Kruh naš svagdanji daj nam danas.“
Promišljanja o hrani i poremećajima prehrane

Izdavač:

Udruga za očuvanje kulturne baštine Slivno
Katolička izdavačka kuća i časopis *Crkva u svijetu*
Zrinsko-Frankopanska 19, Split

Recenzenti

izv. prof. dr. sc. Edvard Punda
doc. dr. sc. Ivica Jurić

ISBN 978-953-8429-53-8

CIP zapis je dostupan u nacionalnom skupnom
katalogu knjižničnog sustava Bukinet pod brojem
991005915250109366.

Grafičko oblikovanje: Paola Jukić
Tisak: Dalmacija papir, Split
Naklada: 200 primjeraka
Split, 2025.

„Kruh naš svagdanji daj nam danas.“

Promišljanja o hrani i poremećajima prehrane

Zbornik radova sa stručnog skupa održanog u Slivnu,
3. svibnja 2025.

Priredili

Mladen Parlov – Alojzije Čondić

Udruga za očuvanje kulturne baštine Slivna
Katolička izdavačka kuća i časopis „Crkva u svijetu“

Split, 2025.

Predgovor

Hrana je jedna od onih stvarnosti koja, premda se tiče svakodnevnog života, u sebi krije duboku slojevitost značenja. Ona je biološka nužnost, kulturni simbol, duhovna metafora i društveni izazov. Stol za kojim blagujemo ne okuplja samo tijelo, nego i duh; ne nudi samo kaloričnu energiju, nego i iskustvo zajedništva, identiteta i nade. Zato je hrana – u svim svojim pojavnostima – vrijedna filozofskog, teološkog, društvenog i pastoralnog promišljanja. Ovaj zbornik radova, nastao kao plod stručnog skupa, upravo to i potvrđuje.

Polazište rasprave otvara se pitanjem filozofije hrane: što zapravo znači hraniti se, kako čin jela oblikuje naš odnos prema svijetu i drugima, i u kojoj se mjeri u hrani očituje temeljna ljudska ovisnost o daru prirode i zajedništvu? Filozofsko propitivanje hrane ide dalje od pitanja ukusa i prehrambenih navika; ono zahvaća samu ontologiju čovjeka, njegove granice i mogućnosti, njegovu smještenost u tijelo i u zajednicu.

Na tu se razinu nadovezujeteologija hrane, jer hrana u kršćanskoj predaji nikada nije bila samo puki predmet prehrane, nego i znak Božje providnosti, mjesto prepoznavanja smisla i spasenja. Od mane u pustinji do kruha života, od euharistijskog stola do agape zajedništva, hrana je bila putokaz prema otajstvu susreta s Bogom. Teologija hrane podsjeća nas da blagovanje može biti čin zahvalnosti, solidarnosti i otkupljenja.

Pogled unatrag, u patrističku baštinu, donosi nam promišljanje o hrani u životu i misli svetoga Jeronima. Veliki dalmatinski crkveni Otac, tumač Pisma i neumorni asket, u svojoj duhovnoj misli posvećuje pažnju i prehrani, videći u njoj disciplinu i put čišćenja, ali i prostor simbolike. Hrana se kod nje ga pojavljuje i kao mjesto iskušenja i kao sredstvo usmjerenja prema višem cilju: prema hrani koja ostaje za vječni život.

Da hrana nije samo tema u teoriji, nego i u životnoj praksi, svjedoči izlaganje ozdravlju i hrani, s posebnim naglaskom na teološko-pastoralne izazove hodočasnica nade. Hodočasnik je, u kršćanskoj slici svijeta, čovjek u pokretu, čovjek koji putuje prema punini života. No taj put traži snagu, i tjelesnu i duhovnu. Hrana je tu i lijek i zamka, i pomoć i izazov. Sljedeći

je rad posvećen poremećajima hranjenja iz sociološke perspektive, tj. istražuje ponajprije društvene i psihološke uzroke poremećaja, a potom nabraja razne vrste poremećaja hranjenja, sa zaključkom kako su poremećaji hranjenja ozbiljan društveni problem koji zahtijeva interdisciplinarni pristup.

Na tragu konkretne svakodnevice nalazi se i istraživanje običaja vezanih uz hranu u selu Slivno. Kulturni identitet i društvena kohezija često se očituju upravo kroz blagovanje, kroz prigodne običaje, rituale i simbole vezane uz hranu. Hrana u ovom kontekstu nije samo nešto što se konzumira, nego i nešto što oblikuje pripadnost i prenosi vrijednosti s generacije na generaciju. U malim zajednicama upravo se na stolu može vidjeti kako se čuva i prenosi baština.

Rasprava se zatim spušta na polje ekonomije i društva kroz pitanjeproizvodnje hrane. Proizvodnja nije samo tehničko pitanje, nego i moralno-političko. Ona dira u pravednost raspodjele, u održivost prirodnih resursa, u etiku tržišta. Kada govorimo o hrani, nužno govorimo i o proizvođačima, poljoprivrednicima, radnicima, o odgovornosti spram zemlje i okoliša. Hrana je dar, ali i zadatak: kako je osigurati svima, a da se pri tome ne izgubi poštovanje prema stvorenome?

Svi ovi radovi, premda različiti po pristupu i perspektivi, slažu se u jednom: hrana je istodobno temeljna ljudska potreba i otajstvo koje nas nadilazi. Ona povezuje tijelo i duh, pojedinca i zajednicu, sadašnjost i vječnost. Ovaj zbornik želi ponuditi čitatelju poticaj za razmišljanje o hrani ne samo kao o predmetu prehrane, nego kao o prostoru smisla i izazova, mjestu gdje se isprepliću filozofija i teologija, zdravlje i pastoral, ekonomija i običaji, povijest i duhovnost.

U vremenu kada je pitanje hrane postalo globalni problem – od nestašice i gladi, preko pretilosti i bolesti, do pitanja pravedne raspodjele i održive proizvodnje – ovakva razmišljanja nisu tek akademska vježba, nego nužan doprinos izgradnji humanijeg svijeta. Jer, kako nas uči i kršćanska tradicija, svaki put kad lomimo kruh, priznajemo i svoju povezanost s drugima i s Bogom.

Neka ovaj zbornik radova bude poziv na promišljanje, ali i na odgovorno djelovanje. Hrana nije samo ono što nas održava na životu; ona je ono što nas, ako je primamo i dijelimo s ljubavlju, može učiniti istinski ljudima.

Priredivači

Sadržaj

PREDGOVOR	5
Andelko Mrkonjić – Mladen Vuković PRILOG PROMIŠLJANJA O PRETILOSTI	7
Jerko Kolovrat HRANA KAO PREDMET FILOZOFSKIH PROMIŠLJANJA OD ANTIKE DO SUVREMENOG DOBA	15
Mladen Parlov BIBLIJSKO-TEOLOŠKI POGLED NA HRANU	39
Ivan Bodrožić ODNOS PREMA HRANI U ASKEZI SVETOG JERONIMA	51
Alojzije Čondić ZDRAVLJE I HRANA: TEOLOŠKO-PASTORALNI IZAZOV HODOČASNICIMA NADE	69
Sanja Stanić – Doris Žuro NEKI UVIDI U POREMEĆAJE HRANJENJA IZ SOCIOLOŠKE PERSPEKTIVE	89
Frane Strikić EKOLOŠKA PROIZVODNJA HRANE I NJEZINA VAŽNOSTI ZA ZDRAVLJE	113
Dragica Zeljko Selak SLIVANJSKI OBIČAJI VEZANI ZA HRANU I ZDRAVLJE	119
Stipe Božić OD ZAVOJANA DO VRHA SVIJETA	143